

Metaal zoekt meerwaarde in duurzaam ondernemen

Ondernemers in de metaalbewerking gaan steeds duurzamer te werk. Voor de komende tien jaar wordt duurzaamheid in de metaalbewerking, na verdergaande specialisatie, als de belangrijkste ontwikkeling voor de bedrijfsvoering beschouwd. Duurzaam ondernemen is in de metaal niet langer een kostenpost; meer bedrijven zien juist extra kansen om zich te onderscheiden van concurrenten.

Gesloten kringloop

Duurzaam of maatschappelijk verantwoord ondernemen omvat vele gedaanten. Van goed werkgeverschap binnen het eigen bedrijf tot het nemen van verantwoordelijkheid voor de mondiale effecten van ondernemerschap.

Het ideaalplaatje van volledig duurzame bedrijfsvoering vereist dat alle nadelige effecten van producten en bedrijfsprocessen worden voorkomen of gecompenseerd. In dat geval zijn bedrijven niet alleen verantwoordelijk voor hun eigen productieprocessen, maar ook voor processen van toeleverende bedrijven. Aan het eind van hun levenscyclus zullen producten of materialen daarbij recyclebaar of herwinbaar moeten zijn om het milieu niet te belasten.

De hype voorbij

Een toenemend aantal bedrijven brengt een vorm van duurzaam ondernemen in praktijk. Hoewel de meeste afnemers nog altijd meer belang hechten aan goedkope dan aan duurzame producten, vormt duurzaamheid steeds meer een voorwaarde voor een gezonde bedrijfsvoering. De maatschappelijke druk om te verduurzamen neemt alleen maar verder toe. De reputatieschade die bedrijven ondervinden wanneer hun handelen maatschappelijk veroordeeld wordt, is soms onherstelbaar. Recente voorbeelden van reputatieschade zijn de olieramp in de Mexicaanse Golf veroorzaakt door een lek in een olieplatform van BP en de vergiftigde werknemers door het gebruik van verboden middelen bij een Chinese toeleverancier van Apple. Grote opdrachtgevers als de overheid en multinationals nemen daarom het voortouw in verduurzaming van waardeketens (box 1).

In 2010 waren de Nederlandse multinationals DSM, TNT en

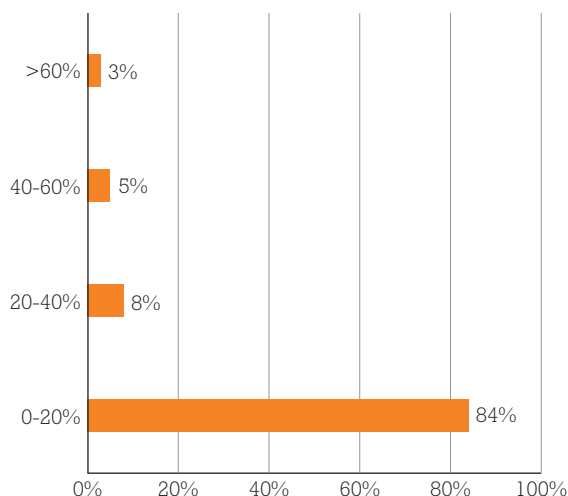
Unilever zelfs wereldwijd de meest duurzame bedrijven in hun sector, volgens de beoordelaars die de samenstelling van de Dow Jones Sustainability indexen bepalen (zie www.sustainability-index.com). Deze indexen zijn in 1999 geïntroduceerd om de financiële prestaties te volgen van de meest vooraanstaande ondernemingen die duurzaamheid tot een speerpunt

Box 1 Ford onderzoekt carbon footprint toeleveranciers

Autofabrikant Ford gaat het energieverbruik en de geschatte uitstoot van broeikasgassen onderzoeken bij 35 toeleveranciers. De multinational wil met dit grote carbon footprint onderzoek meer inzicht krijgen in de CO₂-uitstoot van zijn supply chain en zo volgens eigen zeggen 'een fundament leggen voor een brede aanpak van broeikasgassen'. Volgens Tony Brown, vice president van de groep Ford Global Purchasing, spelen leveranciers een belangrijke rol in het streven naar verlaging van de totale CO₂-uitstoot van zijn bedrijf en het zuiniger omspringen met de beperkte energiereserves wereldwijd. "Wij nemen het voortouw en bieden onze leveranciers de mogelijkheid bij te dragen aan de oplossing van een probleem waarmee onze gehele sector te maken heeft", verklaart Brown. Onder de leveranciers die meewerken aan het onderzoek zitten bedrijven die energie-intensieve goederen zoals stoelen, stuursystemen, banden en metalen onderdelen produceren en zodoende een relatief grote koolstofuitstoot realiseren. Ford stelt dat veel leveranciers hun uitstoot van broeikasgassen al meten, maar dat dit project de aanzet kan geven tot samenwerking en uitwisseling van kennis over processen en methoden die een verlaging van de uitstoot en naleving van toekomstige milieuwetgeving vergemakkelijken.

Bron: Logistiek.nl; 4 juni 2010

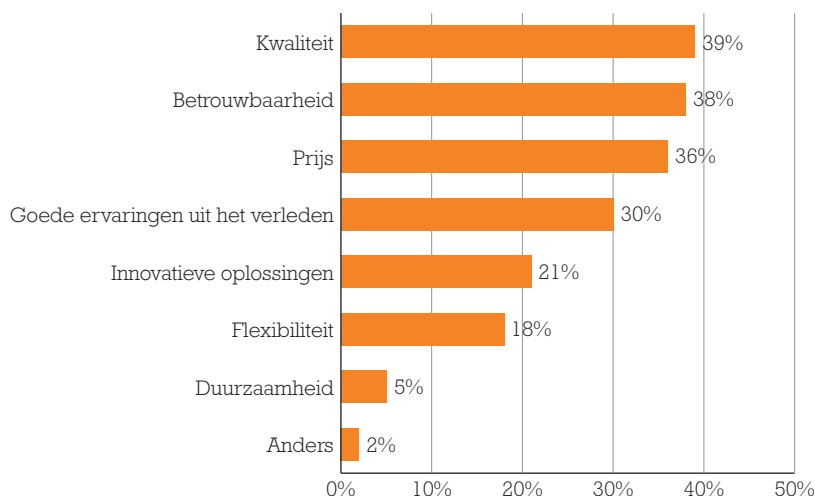
Figuur 1 Aandeel orders met milieu-eisen*

Bron: Enquête ING en Koninklijke Metaalunie

* Bij hoeveel procent van uw opdrachten voor bedrijven contacteert u dat opdrachtgevers milieu-eisen stellen aan het gebruik van materialen en hulpstoffen?

Figuur 2 Duurzaamheid als onderscheidend bedrijfskenmerk*

Bron: Enquête ING en Koninklijke Metaalunie

* Mijn klanten kiezen voor mijn bedrijf op basis van de ...

hebben gemaakt. Toeleveranciers aan dergelijke partijen zullen moeten aantonen dat zij duurzaam te werk gaan. De overheid stimuleert de vraag naar duurzame producten verder door een actief beleid op het gebied van duurzaam inkopen en het stellen van wettelijke eisen aan de duurzaamheid van bouwmaterialen. Maar ook zonder overheidsbemoeienis wordt duurzaam ondernemen een steeds rendabeler strategie. De groeiende wereldeconomie en de toenemende schaarste aan grondstoffen, en hogere prijzen ervan, maken een duurzaam gebruik van grondstoffen bijvoorbeeld profijtelijk.

Harde duurzaamheidseisen vanuit klanten gering

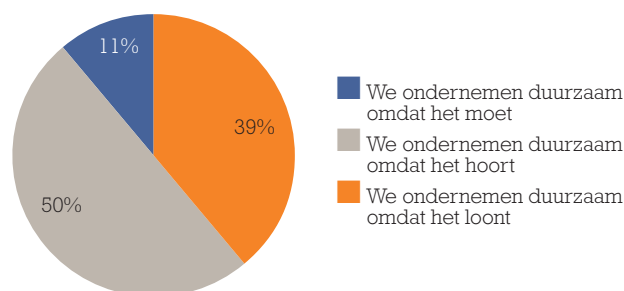
Ook metaalondernemers krijgen met duurzaamheidseisen vanuit opdrachtgevers te maken. Toch lijkt de maatschappelijke aandacht en duurzame inkoop door overheid en multinationals zich nog niet te vertalen in een duurzame inkoop door de hele metaalketen heen. Uit een enquête onder mkb-bedrijven in de metaal¹ blijkt dat voor 84% van hen geldt dat aan hoogstens één vijfde van de binnengekomen orders specifieke milieu-eisen worden gesteld (figuur 1). Volgens slechts 5% van de metaalondernemers is "duurzaamheid" één van de twee belangrijkste keuzecriteria van klanten (figuur 2). Wel wordt duurzaam ondernemen steeds meer

toegepast om kostenvoordelen mee te behalen (zoals via een reductie van energiegebruik), waardoor bedrijven zich op de factor 'prijs' sterker kunnen onderscheiden.

Duurzaam bewustzijn metaalondernemers vanuit afnemers groeiende

Ondanks dat concrete duurzame inkoopcriteria van afnemers vaak nog ontbreken, stellen 4 op elke 5 kleine tot middelgrote metaalbedrijven dat zij duurzaam ondernemen. Dit betekent een lichte toename ten opzichte van twee jaar geleden, toen volgens een meting van het Economisch Instituut voor het Midden- en kleinbedrijf (EIM) nog 3 op de 4 metaalbedrijven zichzelf als duurzaam betitelde. De beweegredenen verschillen sterk. Bijna 40% onderneemt duurzaam, omdat er geld mee valt te verdienen. De rest

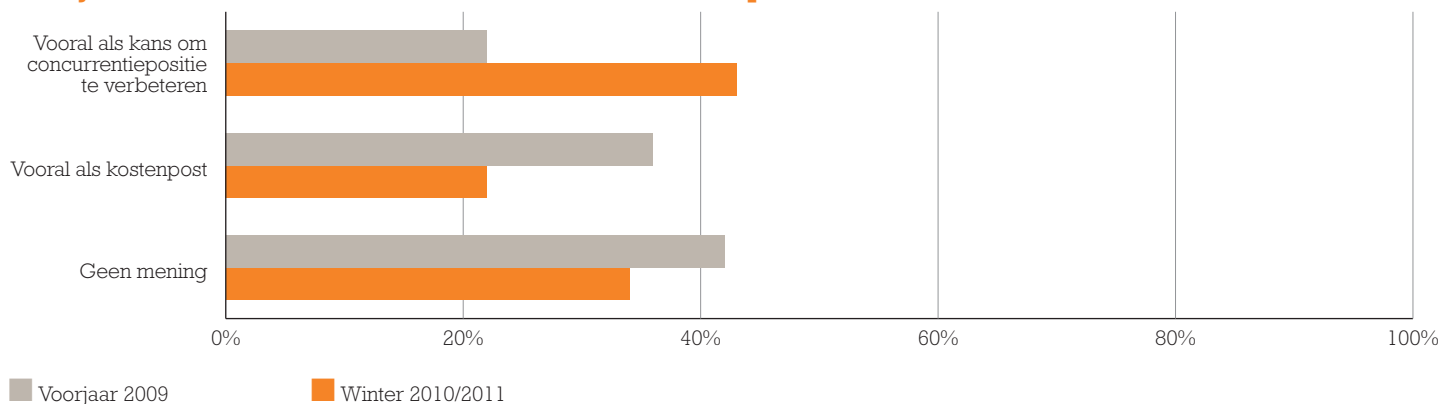
Figuur 3 Beweegredenen duurzaam ondernemen

Bron: Enquête ING en Koninklijke Metaalunie

¹ Het betreft een internetenquête die in de winter 2010/2011 is gehouden onder 56 leden van de Metaalunie, bestaande uit toeleveranciers aan onder meer de bouw, machine- en apparatenindustrie, metaaltoeleveranciers, automotive, overheid en consumenten.

Figuur 4 “Ziet u de aandacht voor duurzaam inkopen op dit moment vooral als een kostenpost voor uw bedrijf of vooral als een nieuwe kans om uw concurrentiepositie te verbeteren?”

Bron: Enquête ING en Koninklijke Metaalunie, en EIM, 2009

doet het uit morele overwegingen (50%) of vanwege een verplichting (11%; figuur 3). De groep die duurzaam onderneemt uit winst oogmerk is kleiner dan twee jaar geleden. Dit zou met de nasleep van de recessie te maken kunnen hebben. Financiële posities van huishoudens en bedrijven zijn aangetast, waardoor een groter deel de meerprijs die nog vaak voor duurzame producten moet worden betaald, niet kan of wil betalen.

Aan de andere kant blijft duurzaam ondernemen een thema dat volop in de maatschappelijke belangstelling staat, waardoor ook de acceptatie door ondernemers toeneemt en duurzaam ondernemen steeds vanzelfsprekender wordt. In dit licht is het dan ook niet vreemd dat de helft van de metaalondernemers de vraag naar duurzame producten en processen de komende vijf jaar enigszins ziet toenemen en nog eens een derde zelfs een sterk groeiende vraag voor-

ziet. Terwijl metaalondernemers de toenemende aandacht voor een duurzame bedrijfsvoering in het verleden meer als last dan als lust zagen, ervaren zij nu vaker de positieve kanten van deze ontwikkeling. Ten opzichte van het EIM-onderzoek van twee jaar geleden is het gedeelte dat duurzaam inkopen vooral als kans ziet om de concurrentiepositie te verbeteren, bijna verdubbeld. Daarentegen is de groep die de ontwikkeling als extra kostenpost beschouwt fors afgenomen (figuur 4). Duurzaamheid biedt metaalondernemers dus vooral extra kansen om zich te onderscheiden van concurrenten. Grotere mkb-metaalbedrijven (met meer dan 10 werkzame personen) onderschrijven dit vaker dan kleinere bedrijven (met minder dan 10 werkzame personen). Logischerwijs zijn de investeringen om duurzaam te gaan ondernemen voor het kleinbedrijf moeilijker te dragen dan voor het (middel)grootbedrijf.

Box 2 Staco-directeur Franc van Wilgen over duurzaam ondernemen

Duurzaam ondernemen begint volgens Van Wilgen met het verminderen van afvalstromen en grondstoffengebruik. “En helemaal aan het einde van de rit moet het eindproduct ook recyclebaar zijn”, voegt hij daar aan toe.

Duurzaamheid is al jaren een speerpunt van Staco. Uiteraard gaat het daarbij niet alleen om het uiteindelijke product, maar ook om het productieproces, de zorg voor medewerkers en de zorg voor de leefomgeving en het milieu. Eigenlijk bewandelt het bedrijf dus het pad van het Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). Het productieproces is overzichtelijk, grondstoffen worden optimaal gebruikt, afval wordt tot een minimum beperkt, er is veel gedaan aan energiebesparing en er wordt gebruik gemaakt van groene stroom. Als het rooster klaar is wordt het verzinkt in eigen verzinkerijen. Thermisch verzinkt staal is duurzaam en gaat lang mee. Aan het einde van de levensduur van het rooster worden het zink en staal teruggewonnen en hergebruikt. Natuurlijk, ideologie speelt een rol bij het duurzaamheidsverhaal van Staco, maar daarnaast zijn er ook economische redenen. Van Wilgen: “Grondstoffen en energie worden schaarser en dus duurder”.

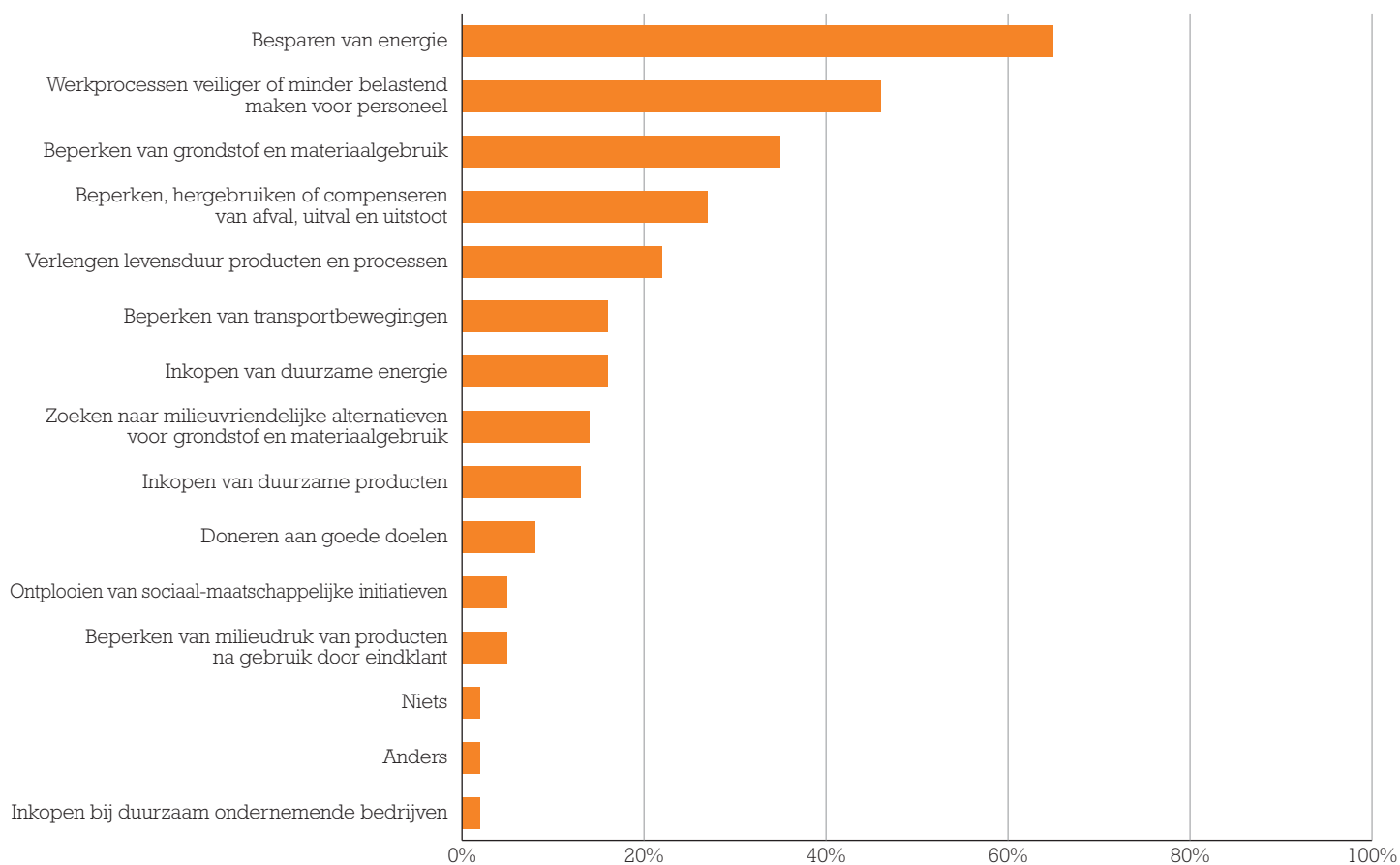
Bron: Metaalunie en Stichting Adviescentrum Metaal, Project duurzame toekomst MKB Metaal 2010

Box 3 Interwand directeur Jur van Herwerden over duurzaam inkopen

Duurzaam inkopen door de overheid is sinds 2009 een feit. Voor (toe)leveranciers betekent dit een belangrijke omschakeling. Om aan de overheid te mogen leveren, moeten zij namelijk aan nieuwe duurzaamheidscriteria voldoen. Veel ondernemers in het MKB-metaal hebben nog geen heldere 'duurzaam verkopen - strategie'. Een bedrijf dat zich al wel actief bezighoudt met duurzaam inkopen is Interwand B.V. uit Eibergen. Het bedrijf produceert en monteert al meer dan 45 jaar demontabele scheidingswanden. Van Herwerden zag al snel de marktkansen die het thema 'duurzaamheid' biedt, zeker toen de overheid vanaf 2010 voornemens werd duurzaam te gaan inkopen. Er is veel kritiek geweest op het duurzaam inkopen beleid van de overheid maar toch gelooft Van Herwerden niet dat er een weg terug is. "Het zal doorzetten. Sommige bedrijven zeggen dat duurzaamheid en duurzaam inkopen een hype is en dat het zal overgaan, ikzelf geloof daar niet in. Ik ben ervan overtuigd dat duurzaamheid een belangrijke factor is. De overheid loopt daarin voorop en als je nu niet aanhaakt, mis je de boot. Als je deze weg nu niet inslaat denk ik dat je zakt in de rangorde van toeleveranciers. De opdrachten zullen niet allemaal in één keer wegvallen, maar om bovenin de markt te kunnen meedraaien, moet je gewoon kunnen voldoen aan de duurzaamheidseisen van de overheid."

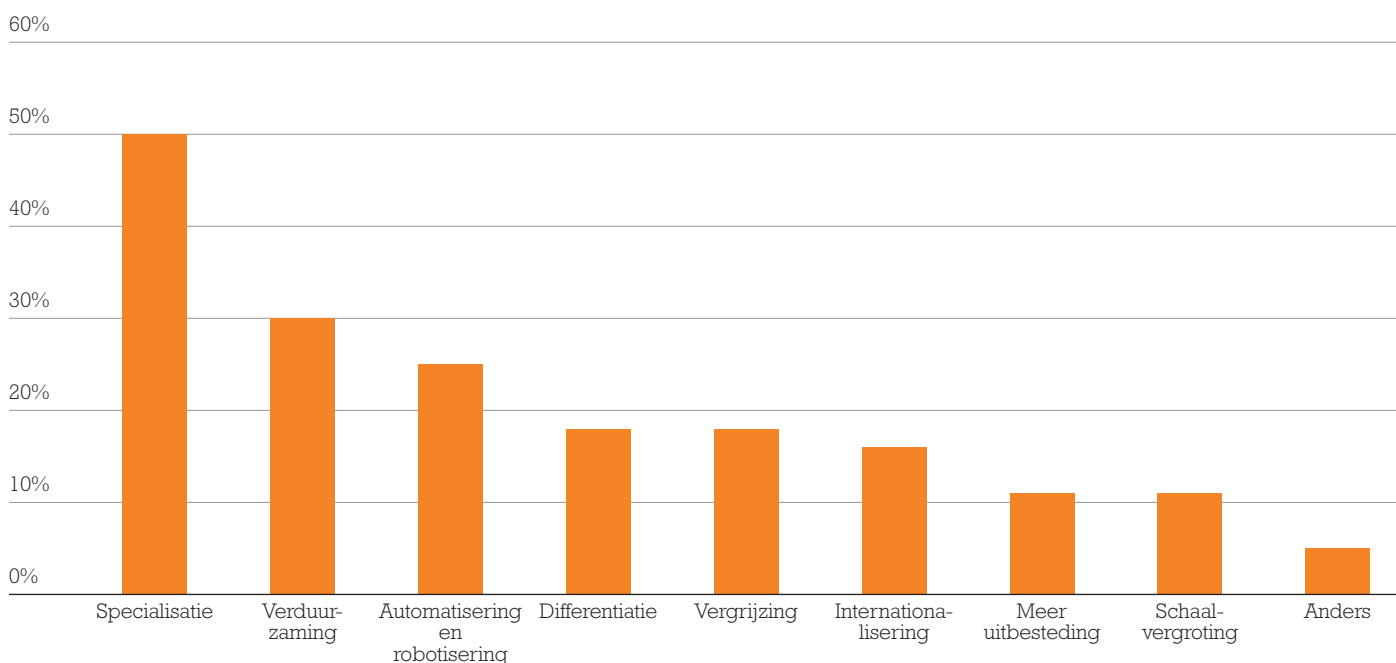
Bron: Metaalunie en Stichting Adviescentrum Metaal, Project duurzame toekomst MKB Metaal 2010

Figuur 5 Wat doet uw bedrijf concreet aan duurzaam ondernemen nu of in de nabije toekomst (verdergaand dan eventuele wettelijke normen)? (3 belangrijkste maatregelen genoemd)

Bron: Enquête ING en Koninklijke Metaalunie

Figuur 6 Welke trends en ontwikkelingen zullen de komende 10 jaar de grootste impact hebben op uw bedrijfsvoering?

Bron: Enquête ING en Koninklijke Metaalunie

Energiebesparing belangrijkste maatregel in de metaal

Bij metaalbedrijven beperkt duurzaam ondernemen zich niet tot een marketingkreet. Voor vrijwel alle mkb-metaalbedrijven geldt dat zij of nu al aandacht hebben voor milieuvriendelijker productiemethoden of daar in de nabije toekomst aandacht aan gaan besteden. Slechts een fractie (2%) doet helemaal niets aan duurzaam ondernemen. De populairste duurzame maatregel onder metaalondernemers is het besparen van energie. Bijna twee derde noemt dit als één van de drie belangrijkste maatregelen (figuur 5). Het veiliger en minder belastend maken van werkprocessen voor personeel staat op de tweede plaats. Het beperken van afval, uitval en de inzet en uitstoot van (grond)stoffen en materialen en het verlengen van de levensduur van producten en processen wordt ook door meer dan 20% als belangrijke maatregel genoemd. Het verduurzamen van de gehele productieketen speelt een minder prominente rol bij de genoemde maatregelen: inkoop van duurzame producten en energie wordt namelijk in minder dan 20% als belangrijke maatregel beschouwd.

Samenwerking wijdverbreid

Veel metaalbedrijven zoeken samenwerking met andere partijen om hun duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren. Tweederde vindt zelfs dat duurzaam ondernemen niet mogelijk is zonder samenwerking te zoeken. Het vergroten

van de aandacht voor duurzaam ondernemen is het meest genoemde argument voor samenwerking. Ruim een derde van de metaalondernemers beschouwt dit als één van de twee belangrijkste doelstelling bij gezamenlijk optrekken. Drie andere belangrijke samenwerkingsgebieden zijn onderzoek naar en ontwikkeling van duurzame processen en duurzame producten en het participeren in duurzaamheidsprojecten (bijvoorbeeld van de branchevereniging). Elk van deze doelstellingen wordt door ruim een vijfde van de ondernemers genoemd als belangrijkste reden.

Verduurzaming op één na belangrijkste trend

Vooruitkijkend concluderen metaalondernemers dat verduurzaming de op één na belangrijkste ontwikkeling zal zijn voor hun bedrijf. Het heeft meer impact op de bedrijfsvoering dan bijvoorbeeld automatisering, vergrijzing en internationalisering. Afgaande op de mening van ondernemers zal alleen specialisatie de komende tien jaar een belangrijker item zijn voor de metaalbranche (figuur 6). Voor metaalbedrijven is het van belang om tijdig voor te sorteren op de toenemende aandacht voor en impact van duurzaamheid. Een minderheid van hen vindt dat zij alle mogelijke maatregelen op het gebied van duurzaam ondernemen al heeft getroffen, driekwart vindt dat er nog een weg te gaan is. De toenemende belangstelling voor duurzaamheid biedt innovatieve ondernemers daarmee kansen om de komende jaren een periode van hernieuwde groei in te gaan.

De Koninklijke Metaalunie (KMU) is met meer dan 13.000 leden de grootste organisatie voor ondernemers in het midden- en kleinbedrijf (mkb) in de metaal. De leden hebben samen een omzet van 20 miljard euro en bieden werkgelegenheid aan ruim 150.000 mensen. Op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) heeft de KMU een actief beleid, gericht op het ondersteunen van haar leden om succesvol en praktijkgericht invulling aan het onderwerp te kunnen geven. De KMU heeft, in samenwerking met Stichting Adviescentrum Metaal (SAM), diverse praktische hulpmiddelen voor het mkb-metaal ontwikkeld, waaronder de MVO-monitor (zomer 2011).

Stichting Adviescentrum Metaal (1993) is een branche-gerichte adviesorganisatie voor de metaal op het gebied van Milieu, Kwaliteitszorg & Arbo, Ruimtelijke Ordening, Bouw & Techniek en Duurzaam Ondernemen. Vanuit de specifieke en praktijkgerichte kennis en ervaring zijn zij sinds 2007 een belangrijke duurzaamheidspartner van de Koninklijke Metaalunie.

Meer informatie: www.metaaladvies.nl.

Disclaimer

De informatie in dit rapport geeft de persoonlijke mening weer van de analist(en) en geen enkel deel van de beloning van de analist(en) was, is, of zal direct of indirect gerelateerd zijn aan het opnemen van specifieke aanbevelingen of meningen in dit rapport. De analisten die aan deze publicatie hebben bijgedragen voldoen allen aan de vereisten zoals gesteld door hun nationale toezichhouders aan de uitoefening van hun vak. Deze publicatie is opgesteld namens ING Bank N.V., gevestigd te Amsterdam en slechts bedoeld ter informatie van haar cliënten. ING Bank N.V. is onderdeel van ING Groep N.V. Deze publicatie is geen beleggingsaanbeveling noch een aanbieding of uitnodiging tot koop of verkoop van enig financieel instrument. Deze publicatie is louter informatief en mag niet worden beschouwd als advies. ING Bank N.V. betreft haar informatie van betrouwbaar geachte bronnen en heeft alle mogelijke zorg betracht om er voor te zorgen dat ten tijde van de publicatie de informatie waarop zij haar visie in dit rapport heeft gebaseerd niet onjuist of misleidend is. ING Bank N.V. geeft geen garantie dat de door haar gebruikte informatie accuraat of compleet is. De informatie in dit rapport kan gewijzigd worden zonder enige vorm van aankondiging. ING Bank N.V. noch één of meer van haar directeuren of werknemers aanvaardt enige aansprakelijkheid voor enig direct of indirect verlies of schade voortkomend uit het gebruik van (de inhoud van) deze publicatie alsmede voor druk- en zetfouten in deze publicatie. Auteursrecht en rechten ter bescherming van gegevensbestanden zijn van toepassing op deze publicatie. Overneming van gegevens uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron wordt vermeld. In Nederland is ING Bank N.V. geregistreerd bij en staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten.

De tekst is afgesloten op 18 mei 2011.

**Meer weten?
Kijk op ING.nl
Of bel met**

Jurjen Witteveen,
Senior econoom
020 563 44 39

Edse Dantuma,
Sectormanager Industrie
06 83 64 83 06

Rindert Ekhart,
Sectormanager Industrie
06 15 06 61 04

Bert Woltheus,
Sectormanager Industrie
06 27 00 66 24

Wilt u nieuwe publicaties per e-mail ontvangen?
Ga naar ING.nl/kennis

